

Område av riksintresse för friluftslivet i Norrbottens län

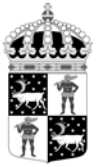
Områdesnamn: Kaitum-Laponia- Kvikkjokk	Områdesnummer: FBD 03
Kommun(er): Gällivare Jokkmokk Arjeplog	Kommunnummer: BD 2523 BD 2510 BD 2506
Areal: 1862 660ha	
Landareal: 1653 741 ha	Vattenareal: 208 919 ha

Huvudkriterier:

- Område med särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser i natur och eller kulturmiljöer.
- Område med särskilt goda förutsättningar för friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.
- Områden med särskilt goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser.

Stödkriterier:

1. Berikande upplevelser i natur- och kulturlandskapet
  - Intresseväckande natur- och kulturvärden
  - Orördhet
  - Stillhet/tystnad och låg ljudnivå
  - Tilltalande landskapsbild
  - Omväxling
  - Särprägel
  - Sällsynta växter och djur
  - Artrikedom
2. Goda naturgivna förutsättningar för friluftsliv
  - Bra vattenkvalitet, lämpliga stränder och bottnar
  - Lämplig terräng med variationsrik topografi
  - Sammanhängande gröna stråk
  - Terrängförhållanden utan hindrande blockighet, snårighet, brutenhet eller myrrikedom
  - Förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter
  - Berg och klippor lämplig för klättring

- "Vildmarksområde" för ostört friluftsliv

3. Goda förutsättningar för att behålla och förbättra värden

- Naturvärden som kan bestå även vid ökad besöksfrekvens
- Tålighet mot slitage i de delar som förväntas bli intensivt nyttjade
- Förutsättningar för att vårda området
- Förekomst av anläggningar eller service
- Markerade leder och informationsskyltar
- Möjlighet att bevara områden utan omfattande anordningar eller anläggningar
- Tillgänglighet till/från området
- Frånvaro av hinder för områdets användning för friluftsändamål

Friluftsaktiviteter:

Hela området har en vildmarksprägel, även om Luleälven som går rakt genom området är kraftigt reglerad vilket gör att området närmast Luleälven är tydligt påverkat av detta.

Friluftsaktiviteter som kan utövas är vandring, turskidåkning, snöskovandring, vildmarks-, natur- och kulturupplevelser, sommar- och vinterfiske, paddling, båtåkning, jakt, bär-svamplockning, skoteråkning längs leder, hundspannskörning, terrängscyckling, camping, tältning, fågelskådning, klättring.

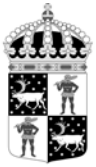
Beskrivning av områdets värden:

Områdets starka vildmarksprägel som uttrycks bl.a. i att vägar saknas och att stor del av området utgör nationalpark och ingår i världsarvet Lapponia, gör att det framförallt är olika former av vildmarksturism som utövas här. Vissa delar är mer svårtillgängliga, men inom stora delar av området finns ett väl utbyggt ledsystem med god tillgång på övernattningsstugor och det finns också tillgång till anläggningar med mer bekvämligheter och service i bl.a. Kvikkjokk, Saltoluokta, Ritsem och Stora Sjöfallet. Dessa anläggningar kan nås utan strapatser och tjäna som utgångspunkt för kortare vandringar och andra aktiviteter i närområdet. Vid några av övernattningsstugorna längs ledsystemen finns viss livsmedelsförsäljning. Utöver vandring och skidåkning finns goda möjligheter till olika vattenanknutna aktiviteter såsom båtfärder, fiske eller paddling.

I Stora Sjöfallet på nordvästra sidan om sjön Langas ligger den speciella byggnad "Snöfällan", naturum Lapponia med utställningar och information om världsarvet. Naturum nås via vägen Västerut, väg 827. Anläggningen är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Det finns gott om kulturlämningar inom området bl.a. samiska fornlämningar i form av offerplatser, fångstgropar, eldhärdar och rester av boplatser och kåtor. Den nutida samiska kulturen kan också upplevas på nära håll i området som är viktigt renskötseländ.

Saltoluokta fjällstation anordnar årligen olika kulturella arrangemang. Särskilda aktiviteter kring världsarvet Lapponia anordnas också där både naturen och kulturen

Länsstyrelsen
Norrbotten

VÄRDEBESKRIVNING

3 (8)

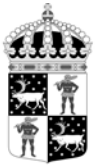
Datum
2017-03-02

Diarienummer
408-7530-16

utgör viktiga delar.

Förutsättningar för bevarande och utveckling av områdets värden:

Områdets mångfacetterade karaktär av opåverkad fjällnatur behöver bestå. De anläggningar som finns inom området behöver också finnas kvar. Särskild vikt läggs vid att bevara de delar som kännetecknas av naturupplevelser, orördhet ("vildmarkspräglade områden") liksom områden som erbjuder stillhet och tystnad, men också närområdena till anläggningarna.

Åtgärder för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet:

- Underhåll av för friluftslivet intressanta natur- och kulturmiljöer. Det innefattar också fortsatt inventering och uppföljning av naturtyper, arter, fornlämningar och kulturhistoriska miljöer för att säkerställa långsiktigt bevarande och bra information till besökare.
- Underhåll och skötsel av leder och stugor inom området. Kanalisering till leder av i första hand motortrafiken men även andra besökare. Detta för att vildmarkskaraktären ska bevaras, och även minska risken för erosion och slitage, samt störningar för rennäringen. Eventuellt kan en viss reglering av flygtrafik behöva genomföras för att minimera bullerstörningar.
- Ökad samverkan mellan anläggningarna och med övrig besöksnäring till länet. T.ex. när det gäller kommunikationer till området.
- Underlätta för verksamhetsutövare inom området som driver olika anläggningar.
- Utveckla information om området, bl.a. med avseende på marknadsföring, regler, natur- och kulturvägledning, fiskeinformation, webb, appar, kartor och skyltning.
- Uppskyltning av de kulturlämningar som finns inom området för att bidra till ökade upplevelser och även motverka risk att de förstörs.

Åtgärder, verksamheter och andra intressen som påtagligt kan skada områdets värden;

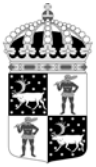
- Motorfordonstrafiken sker okontrollerat och orsakar markskador som gör att vildmarkskaraktären och även områdets naturvärden skadas.
- Bullerstörningar från motorfordon som snöskotrar, fyrhjulingar, flyg m.m. påverkar vildmarksupplevelsen och kan även inverka störande på djur inom området.
- Begränsningar i tillgängligheten till området. Bristande underhåll av vägar eller minskad kollektivtrafik till noderna.
- Åtgärder som försämrar fisket inom området såsom alltför intensivt fiskuttag.
- Bristande underhåll av leder, anläggningar, kulturlämningar m.m.
- Element såsom vindkraftverk eller bebyggelsemiljöer som påverkar landskapsbilden tillkommer inom området eller i områdets närhet.

Utvecklingsmöjligheter;

- Utveckla kommunikationerna till området.
- Guidade turer
- Förbättrad information om området.
- Skyltning av värdefulla objekt
- Stärka och förbättra ledsystemet
- Ökad samverkan mellan olika aktörer inom området.
- Underhåll av Vägen västerut fram till Ritsem och vägen till Kvikkjokk. T.ex. upprustning av rastplatser, informationsplatser, utsiktsröjning och landskapsvård.

Planering och säkerställande:

- Natura 2000 Habitatdirektivet, landområden; Ultevis fjällurskog, Kvikkjokk-Kabla fjällurskog, Sarek, Stora Sjöfallet, Padjelanta, Sulitelma, Kallovaratjeh, Pärälvens fjällurskog, Stubba, Kaitum fjällurskog, Muddus, Sjaunja
- Natura 2000 fågeldirektivet; *Laiduredeltat, Padjelanta, Muddus, Sjaunja*

- Natura 2000 Habitatdirektivet, älvar; *Kalix älvsystem*
- Naturresevat; Kaitum fjällurskog, Sjaunja, Stubba, Ultevis fjällurskog, Pärlälvens fjällurskog, Kallovaratjeh
- Sjaunia utgör ett Ramsarområde
- Fornlämningar skyddas enligt kulturmiljölagen
- Restriktioner när det gäller rennäringen enligt rennärlagen.
- Del av området omfattas av landskapsbildskydd enligt 19§ naturvårdslagen.
- Enstaka detaljplaner finns

Områdets huvuddrag:

Inom området Kaitum-Laponia-Kvikkjokk ligger några av de mest kända vildmarkspräglade fjällområdena i Sverige, Världsarvet Laponia, som ligger på ömse sidor om Lule älv, omfattar en stor del av området. Laponia utsågs 1996 till världsarv för sina höga natur- och kulturvärden. Det är ett av tre världsarv i Norrbottens län och det enda som är utsett för både de kulturella värdena och landskapets naturvärden. Laponia omfattar nationalparkerna Padjelanta, Sarek, och Stora Sjöfallet och Muddus samt områdena Tjuoltadalen, Laitauredeltat och Sulitelma.

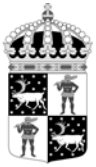
På Norra sidan om Stora Lulevatten är fjällen i allmänhet höga och branta med djupa fjälldalar. De stora nivåskillnaderna gör vegetationen mycket varierad. Vid Vietas finns tallurskog av hög ålder som en utpost allra längst västerut. Omfattande vattenkraftsexploatering i Lilla och Stora Luleälven har skett i flera etapper och påverkat delar av landskapet kraftigt. Öster om högfjällsområdet breder ett lågfjällsområde ut sig. Kaitumdalgången med de tre långa Kaitumsjöarna är ett av Kalixälvens källflöden. Sjaunja myrområde är ett Eldorado för häckande fåglar. Här ligger också norra delen av Stora Sjöfallets nationalpark och Muddus nationalpark med sina stora myrar och fina urskogar.

Söder om Stora Lulevatten uppvisar naturen stor variation från högfjäll i väster till Ultevis vidsträckt, flacka gräshedsområde i öster. Intressanta deltaområden finns i Laitaure, Kvikkjokk, Änok och Peuraure. Längst i söder i området ligger Pärlälvens milsvida fjällurskogar och Palatjäkkå och Harrevarto fjällområden.

Riksintresseområdet omfattar även Pärlälvens vattenområde fram till dess utlopp i Lule älv. Älvens namn kommer av att här tidigare fiskades flodpärlmussla. Älven är idag omtyckt av sportfiskare.

I området finns flera gamla fjälljordbruk, oftast samiska, där man fram till mitten av 1900-talet levde av fjällkor, getter, fiske, jakt och fångst. Området är också fullt av samiska fornlämningar som offerplatser, fångstgropar, eldhärdar och rester av boplatser och kåtor. I Tarradalen ligger Njunjes, ett av de små nybyggen som ligger omgivet av skog och fjäll.

Vägen Västerut från Porjus till Ritsem följer Luleälvens vattensystem och besökaren upplever färden från skogs- och myrland till högalpin fjällmiljö. Man passerar Stora Lulevatten, Langas, Stora Sjöfallet, Suorva och Akkajaure. Vägen är den stora infarten till världsarvet Laponia med de stora nationalparkerna och längs den finns flera turistanläggningar och anknytningar till de stora vandringslederna. Vägen ger också besökaren en upplevelse av vad vattenkraftsutbyggnaden innebär med flera kraftstationer och det gigantiska vattenmagasinet Akkajaure.

Stora Sjöfallets nationalpark är ett vidsträckt fjällområde vid några av Stora Luleälvs fjällsjöar. Landskapet är variationsrikt med högfjällsmassiv och lågfjällsryggar, flacka högslätter och djupt nedskurna dalar. Parken består av två delar, norr och söder om Ahkkajávrrres regleringsmagasin. I nationalparken har Sörkaitum och Sirkas samebyar betesmarker för sina renar.

Padjelanta nationalpark är landets största nationalpark. Nationalparken skall bevara ett på sjöar och vidsträckta hedar rikt fjällandskap i dess naturliga tillstånd. Padjelanta utgörs av böljande slätter, mjukt rundade fjällryggar och stora sjöar. Slätterna inramas av högfjäll i väster, söder och öster. Inne i parken bryts vidderna av enstaka fjäll. De centrala delarna domineras av två för fjällförhållandena ovanligt vidsträckta sjöar, Vastenjaure och Virihaure. I floristiskt hänseende hör området till de rikaste i fjällvärlden och har även ett rikt djurliv. Så gott som hela parken ligger ovanför skogsgränsen och är ett värdefullt renbetesland. Samebyarna Sirkas, Jåhkågasska och Tuorpon har sommarbetesmarker för sina renar här.

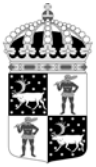
Sareks nationalpark bildar landets största högfjällsområde och inrättades 1909 för att bevara ett utpräglat högfjällslandskap i dess naturliga tillstånd. Det är ett för svenska förhållanden alpint landskap med höga, branta fjällmassiv, trånga dalgångar och vilt forsande vattendrag. Innanför parkens gränser finns 6 av landets 13 fjäll över 2 000 m ö h och ca 100 glaciärer. Parken genomkorsas av djupa dalgångar där höjdskillnaden till omgivande toppar kan uppgå till 1300 m. I nationalparken har Sirkas, Jåhkågasska och Tuorpons samebyar betesmarker för sina renar.

Muddus nationalpark ligger öster om fjällkedjan och inrättades 1942 för att bevara ett skogs- och myrlandskap i dess naturliga tillstånd. Muddus är en fristad för djur och fåglar, tack vare frånvaro av modernt skogsbruk. Skogarna här utgörs till största delen av urskog, med tall, gran och björk. Särskilt tallskogen är anslående med grova, högåldriga träd, torrträd och lågor och här finns Sveriges äldsta kända tall. I myrområdet häckar mängder av fåglar. I parkens södra del finns kursusdalar med upp till 100 meter höga, lodräta bergväggar. I Muddus nationalpark har Sörkaitum, Sirkas och Gällivare skogsameby renbete.

Tjuonajokk vid Kaitumälvens utlopp från Kaitumsjöarna är ett välbesökt och internationellt känt fiskeparadis i obruten fjällmiljö. I Tjuonajokk finns boendanläggningar och andra faciliteter för den fiskeintresserade besökaren.

Kvikkjokk är en av de äldsta bosättningarna i Lappland. Redan under andra hälften av 1600-talet upptäcktes silver i Alkavare och Kedkevare. Kvikkjokk är porten inom världsarvet Laponia och är utgångspunkt för både Kungsleden, Padjelantaleden och Nordkalottleden. STF:s fjällstation i Kvikkjokk erbjuder boende med olika standard och andra bekvämligheter samt verksamheter för besökare till området.

Saltoluokta är belägen inom Stora Sjöfallets nationalpark. Saltoluokta är en portarna in i världsarvet Laponia. Kungsleden söderut mot Kvikkjokk och norrut till Kebnekaise och Abisko. I Saltoluokta ligger STF:s fjällstation, en anläggning med hög servicegrad. Anläggningen erbjuder även enklare inkvartering med möjligheter till självhushåll.

Utöver STF:s anläggningar i Saltoluokta och Kvikkjokk finns ett flertal STF fjällstugor längs lederna inom området med viss försäljning vid några av stugorna.

Kommunikationer till området

Större delen av området är väglöst. Vägförbindelse till området finns fram till Kvikkjokk eller Åloluokta på södra sidan om Stora Lulevatten. På norra sidan når man området via Vägen Västerut som följer Luleälvens vattensystem upp till Ritsem. Där

går det att komma över Stora Lulevatten med båt. Reguljära båtturer går till Saltoluokta, Änonjalme och Vaisaluokta sommartid. Det går att åka buss från Gällivare till Ritsem och till Kvikkjokk från Jokkmokk.

Områdets avgränsning:

Området avgränsas i väster av riksgränsen mot Norge. I nordost gränsar området mot delområde FBD02 i Kalix älvdals övre delar. I sydväst följer områdesgränsen kommungränsen mellan Jokkmokk och Arjeplog, med undantag för ett litet område närmast norska gränsen som ingår i Arjeplogs kommun, Sulitelma. Avgränsningen motiveras av landskapet och gränsen för världsarvet Lapponia. Gränsen i sydost utgörs av gränsen för Lapponia och gränsen för miljöbalkens avgränsning av områden enligt 4 kap. 2§, med undantag för en del av Ultevis fjällurskogs naturreservat där den tidigare avgränsningen för riksintresse friluftsliv enligt 1986 års beslut följs.

Gränserna i GIS-materialet ska inte tolkas som exakta p.g.a. områdets stora geografiska omfattning.

Andra riksintressen som berörs:

-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 4 kap, 2§ ”rörligt friluftsliv”, längs vägarna
-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 4 kap, 5§ ”obruttet fjäll”, huvuddel av området.

-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 4 kap, 6§ vattendrag, Kalix älvsvattenområde

-Natura 2000 Habitatdirektivet, landområden; Ultevis fjällurskog, Kvikkjokk-Kabla fjällurskog, Sarek, Stora Sjöfallet, Padjelanta, Sulitelma, Kallovaratjeh, Pärälvens fjällurskog, Stubba, Kaitum fjällurskog, Muddus, Sjaunja

-Natura 2000 fågeldirektivet; Laidauredeltat, Padjelanta, Muddus, Sjaunja

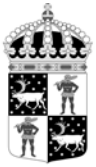
- Natura 2000 Habitatdirektivet, älvar; Kalix älvsystem

-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap, 5§ rennäring; stor del av området

-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap, 5§ yrkesfiske; Akkajaure-Langas-Stora Lulevatten

-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap, 6§ kulturmiljövård; Vaisaluokta, Suorva, Stora sjöfallet, Saltoluokta med Pietsa, Laitaure, Kvikkjokks by, Slipatjåckå, Alkavare, Läffasaiva, Saivorova, Suorva, Porjus kraftstation och samhälle

-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap, 6§ Naturvård; Ultevis-Sitojauresänkan-Harrejaure, Stora sjöfallets nationalpark, Sareks nationalpark, Råvvejaure, Tarrekaise, Kabla, Saggat, Peurajaure, Karatj-Purkijaur, Padjelanta, Ikesjaure-Pieskejaure-Sulitelmaområdet, Kalixälven, Kebnekaise- och

Länsstyrelsen
Norrbotten

VÄRDEBESKRIVNING

8 (8)

Datum
2017-03-02

Diarienummer
408-7530-16

Vistasvageområdet, Muddus, Råvvåive, Sjiskape, Sjaunja
-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap, 7§ Värdefulla ämnen och material;
Äpartjåkka (Magnesit), Rakas (Magnesit, Lantanjarkka (Wollastonit)
- Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap. 8§ Kommunikationer, väg;
Genom Norrbottens län upp till Gällivare (E45)
-Riksintresse enligt miljöbalken, MB 3 kap, 9§ försvaret; Stoppområde höga objekt, Influensområde för luftrum

Övrigt underlag:

Översiktsplan Gällivare kommun 2014
Översiktsplan Jokkmokks kommun 2011
Översiktsplan Arjeplogs kommun 2002 (ny under framtagande)

Referenser:

Länsstyrelsen i Norrbottens län

<http://laponia.nu/>

Norrbottens kulturmiljöprogram; Länsstyrelsen 2010 ett flertal objekt ingår;
Padjelanta, Karats, Kukkesvage, Kuorpak, Jaurekaska, Kvikkjokk och Luleå silververk, Laitaure, Luovvaluokta, Purkijaure, Ribakluokta, Saltoluokta, Sarek, Skaite, Staloluokta, Tjappisåive, Tjåmotis, Udtja by, Ålloluokta, Övre Kuoka
Fjällprogram Norrbotten; Länsstyrelsen 2006
Svenska Turistföreningen, svenskaturistforeningen.se